

Vähk võib olla kutsehaigus

Sirje Kremm

töötervishoiu tööinspektor

Vähktõbi ei ole üks haigus, vaid palju erinevaid haigusi ning teatud juhtudel saab seda käsitleda ka kutsehaigusena.

Vähktõbe iseloomustab kasvajaliste rakkude kontrollimatu kasv organismis. Normaalsed rakud paljunevad korrapäraselt ja regulaarselt. Teatud juhtudel on organismi regulatiivne osa rakkude paljunemisel ja kasvul häiritud ning organism ei ole võimeline rakkude paljunemist peatama. Kui see juhtub, tekibki kasvaja, mis võib olla healoomuline või pahaloolumuline.

Maailma Vähiuuringute Fond on avaldanud andmeid vähktõve seosest keskkonna ja elustiiliga. Nende hinnangul on 1% vähisurmades seotud toidulisanditega, 2% keskkonna saastatusega, 3% alkoholiga, 4% elukutsega, 5% viirustega,

30% suitsetamisega ning 35% toitumisega.

Vähki saab vaadelda kutsehaigusena, kui kahjustav faktor esineb isiku töös niisuguse intensiivsusega, et ekspositsiooni mõju on piisav kutsehaiguse tekkeks ja puuduvad tõendid, et haigus on selgelt põhjustatud töövälise ekspositsiooni poolt. Põhjuslik seos on vähi ja tööalase ekspositsiooni vahel sel juhul, kui kahjustav tegur töökohas toimib selliselt, et see on kutsehaiguse põhjustajaks. Aineid, mis geene kahjustades vähki tekitavad, nimetatakse kantserogeenideks.

Kutsevähki riskid lähtuvad asbestist, tubakasuitsust, UV-kiirgusest, kvartsitolmusest, puidutolmusest, nikliühenditest, formaldehüüdist, kromaatidest, benseenist, radoonist, diisliheitgaasidest jne.

Huulevähi – esineb Põhjamaades kaluritel, aiatöölistel, ehitajatel, talunikel, põllutöölistel jne.

Suuõõnevähk – põhjustajateks asbest, mineraalvill.

Söögitoruvähk – põhjustajateks metallitolm, nahatolm, formaldehüüd, polütsükliilised aromaatsed süsivesikud.

Maovähk – põhjustajateks väävelhappeaurud, tolmu, kvarts, pliitolm, puidutolm, tsingitolm.

Maksavähk – põhjustajateks vinüülkloriid, triklooretüleen.

Kõhunäärmevähk – põhjustajateks klooritud lahustid, kroom, nikkel, PAH, kvartstolmu, orgaanilised lahustid; esineb sageli ehitustöölistel.

Jämesoolevähk - esinemissagedus seotud füüsilise aktiivsusega; soodustab istuv töö.

Leukeemia – põhjustajateks benseen, ioniseeriv kiirgus, butadieen, etüleenoksiid.

Neeluvähk – põhjustajateks formaldehüüd, mida esineb puitplaatides, auto heitgaasides, tubakasuitsus, puidutolmus jne. Tootmisüksustes tuleks jälgida, et puidutolmu sisaldus tööpäeva vältel vastaks piirnormile 1 mg/m³ (väljatõmbeventilatsioon, IKV).

Nahavähk – põhjustajateks päikesekiirgus, ioniseeriv kiirgus, tahm, kivisöetõrv, parafiin, pigi, asfalt, kiviõli, antratsen; suurenenud risk välitingimustes töötajatel, meremeestel, ehitustöölistel.

Kopsuvähk - Eestis kõige sagedasem vähi liik, igal aastal haigestub 750 inimest. Põhjustajateks asbest, arseen, kroom, nikkel, tahm, tõrv jne.

Rinnavähk - suurem esinemissagedus naistel, kes töötavad öösel.

70% vähktõve juhtumitest on võimalik ennetada:

- Loobuge suitsetamisest, vältige passiivset suitsetamist!
- Tarbige alkoholi mõõdukalt!
- Sööge rohkem juurvilju ja aedvilju - elus toitu! Tähtis on PH tasakaal.
- Välti päikesepõletust!
- Järgige tervisenõudeid ja ohutusjuhiseid vähki põhjustavate ainetega kokku puutudes!
- Pöörduge arsti poole, kui märkate koetihendit, haava, mis ei parane, sünnimärgi veritsemist, pidevat kuiva köha, hääle kähedust, kaalu kaotust, pidevat väsimust, unetust jne.